

O T A Z N Í K Y

NAD ZASTAVENÍM TRESTNÍHO STÍHÁNÍ v tzv. KAUZE ČAPÍ HNÍZDO

JUDr. Stanislav Polčák
advokát

Mgr. Leo Steiner
odborník na evropské fondy

ÚVODEM

Předmětem následujícího zamyšlení jsou **otázky spojené se zastavením trestního stíhání Ing. Andreje Babiše a spol.** ve věci, která je širší veřejnosti známa jako **kauza Čapí hnízdo**. Vzhledem k tomu, že dle závěru dozorového státního zástupce všem osobám, které byly v této kauze obviněny, svědčí tentýž důvod pro zastavení trestního stíhání, nemají autoři tohoto posouzení až na výjimky důvod své vyjádření strukturovat a vyjadřovat se specificky k jednotlivým obviněným osobám. Za stěžejní pokládáme otázku právního posouzení naplnění podmínek trestnosti, zejm. k hodnocení splnění podmínek malého a středního podniku ve smyslu evropského práva a evropské judikatury.

Autoři vychází z anonymizovaného usnesení o zastavení trestního stíhání v kauze Čapí hnízdo, které zveřejnilo Městské státní zastupitelství v Praze ve čtvrtek 19. září 2019 – poté, co nabylo právní moci - na svých webových stránkách. Toto usnesení čítá 90 stran, přibližně polovina je ale začerněna. K těmto partiím autoři pochopitelně neměli přístup, svá hodnocení a otázky s nimi spojené tak formulují výhradně na základě znalosti zveřejněných částí usnesení.

Jak již bylo uvedeno výše, dozorový státní zástupce zastavil trestní stíhání vedené pro skutek s relativně rozsáhlým popisem – ve stručnosti na daný popis skutku odkazujeme (str. 1 až 7 usnesení), to kvůli podezření ze spáchání trestného činu **dotačního podvodu** podle § 212 odst. 1, 6 písm. a) trestního zákoníku a **poškození finančních zájmů Evropské unie** podle § 260 odst. 1,5 tr. zákoníku spáchané ve **spolupachatelství** podle § 23 trestního zákoníku, eventuálně pro tyto zločiny spáchané formou **účastenství** podle § 24 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku a pro zločin dotačního podvodu podle § 212 odst. 1, 6 písm. a) tr. zákoníku spáchaný formou účastenství podle § 24 odst. 1 písm. c) trestního zákoníku. Důvodem, který dozorový státní zástupce uvádí **pro zastavení trestního stíhání**, má být s odkazem na § 24

odst. 1 písm. c) tr. zákoníku závěr, že **skutek není trestným činem**. Současně neshledal důvod pro postoupení věci například do přestupkového řízení.

Autoři v žádné části svého pojednání neuvádí, že předmětné usnesení dozorového státního zástupce má být zrušeno či že je nezákonné apod. Nemohou však s ohledem na zjevný veřejný zájem na objasnění určitých jeho pasáží či naopak bílých míst anebo zřejmých rozporů nechat toto rozhodnutí bez povšimnutí a nevznést k němu řadu (řečnických) otázek. Poukazujeme také, že v jiných obdobných případech – přes individualitu každého případu – bylo postupováno odlišně.¹

Dozorový státní zástupce opírá odůvodnění jím vydaného usnesení o zastavení trestního stíhání o důvody, které budou představeny vzápětí, úvodem je ale nezbytné vyjádřit se k zásadním právně-statistickým souvislostem, díky čemuž je možné **nahlédnout výjimečnost postupu zvoleného státním zástupcem v popisované kauze**.

Statistický předpoklad zastavení trestního stíhání dozorovým státním zástupcem

Zdůrazňujeme, že zastavení trestního stíhání dozorovým státním zástupcem je krokem zcela výjimečným: podle dostupných statistických údajů četnost výskytu takového procesního kroku se pohybuje ne v řádu procent, ale pouhých promile ročně. Z dostupných statistik vyplývá, že státní zástupci řeší přibližně 60 000 případů ročně. Zastavením pak skončí řádově stovky věcí. V naprosté většině případů se tak děje např. z důvodu, že obviněný zemřel nebo jím spáchaný trestný čin byl promlčen. **Zastavení z důvodu, že skutek není trestným činem, je natolik výjimečným jevem, že jeho četnost dle těchto statistik nepřesahuje počet případů v jednotkách případů ročně na celkový počet šetřených případů.** Čistě matematicky dobrodiní zastavení trestního stíhání, které dopadlo na premiéra a další obviněné, je obdobné jako pravděpodobnost výhry u některých sázkových a loterijních her.

Není pak divu, že existují advokáti, věnující se dlouhá léta problematice trestního práva, kteří se s takovým způsobem ukončení trestního stíhání v praxi vůbec neseťkali. Přestože tato skutečnost v žádném případě bez dalšího neznamená, že je zastavení trestního stíhání v konkrétní věci třeba vnímat jako nezákonné, nepochybně lze dospět alespoň k závěru, že v takovém případě je třeba na odůvodnění takového usnesení klást vysoké nároky z hlediska jeho přesvědčivosti. V posuzovaném případě však dle našeho názoru zkoumané usnesení v tomto směru vykazuje výrazné nedostatky (viz dále).

Nadto bylo zkoumané usnesení vydáno poté, co po celou dobu státní zástupce vykonával v trestním řízení dozor a policejní orgán plnil v případě rovněž jeho pokyny. Situace, kdy policejní orgán podá návrh na vznesení obžaloby, a teprve v této fázi vyšetřování dojde k zastavení trestního stíhání z důvodu, že skutek se stal, ale není trestným činem, je zcela výjimečným postupem státního zástupce. S ohledem na nepopiratelný význam daného usnesení na veřejný zájem je pak oprávněné klást si po nabytí jeho právní moci níže specifikované otázky, a to tím spíše, že trestní řízení ve shora uvedené věci bylo zahájeno již 5.1.2016, tedy před necelými čtyřmi lety, a trestní stíhání obviněného Ing. Andreje Babiše pak

¹ https://www.seznamzpravy.cz/clanek/pripad-obriho-podvodu-s-dotacemi-na-severu-se-rozsiruje-policie-stiha-uz-i-prijemce-111-milionu-72467?fbclid=IwAR0vUV5VOSFidbsYLLpp_e1foNbFK29mrDAX0nEhJgwIZwygUaNFTwQ_H38
<https://zpravy.aktualne.cz/regiony/ustecky/ustecky-podnikatel-ktery-chtel-postavit-welness-centrum-celi/r~9fba5fd6fbeb11e587030025900fea04/>

bylo zahájeno 29.9.2017. Po tak dlouhé době má jak veřejnost, tak obvinění právo, aby byli seznámeni pokud možno s přesvědčivými důvody, pro které bylo stíhání zastaveno.

K ODŮVODNĚNÍ USNESENÍ

Farma Čapí hnízdo jako malý a střední podnik

Klíčová věta z odůvodnění usnesení zní: „*Nepodařilo se opatřit důkazy, které by prokazovaly, že společnost Farma Čapí hnízdo nebyla v době od podání žádosti do rozhodnutí o jejím poskytnutí resp. do uzavření příslušné smlouvy, nezávislým podnikem a nesplňovala definici malého a středního podniku.*“ Toto zhodnocení je doprovázeno úvahami dozorového státního zástupce, **jaká kritéria je nutné splnit, aby bylo možné hospodářskou entitu považovat za malý či střední podnik (MSP)**. Podrobně rozebírá dostupné právní a kvaziprávní dokumenty, a to jak evropského, tak národního původu.

Před tím, než se vyrovnáme s otázkami spojenými s vysvětlením pojmu MSP, je vhodné uvést, že toto vymezení MSP je akcentováno, aniž by dozorový státní zástupce vysvětlil, zda nedošlo k naplnění skutkové podstaty takového trestného činu (trestných činů), kde tato okolnost nemusí být klíčová (viz dále problematika zamlčení podstatných údajů).

K otázce malého a středního podniku nutno uvést následující. Podle našeho přesvědčení v odůvodnění rozhodnutí státního zástupce ohledně MSP absentuje vysvětlení, proč je opomenut smysl (účel) tohoto omezení – kritéria pro vymezení malého a středního podniku. **Smyslem požadavku, aby příjemci dotace byli malé a střední podniky, je nepochybně umožnit dynamický růst nových či zatím ne příliš velkých subjektů na trhu, nikoli jeho konzervaci prostřednictvím dotování ekonomických obrů** (kteří pro administraci čerpání mají největší administrativní a jiné kapacity), tj. odstranit, resp. suspendovat jejich jisté znevýhodnění v tržních vztazích.

Za klíčovou otázku je dle našeho názoru (na rozdíl od závěru státního zástupce) **nutno pokládat zjištění, zda farma Čapí hnízdo byla znevýhodněnou firmou**. Jinými slovy aby mohli blízcí rodinní příslušníci (dle dostupných údajů) jednoho z nejbohatších občanů ČR býti ve svých údajných podnikatelských aktivitách považováni za malý a střední podnik, muselo by být jednoznačně mimo jakékoli pochybnosti prokázáno odstřížení, resp. neexistence zvýhodňujících vazeb na koncern. Tato závislost však byla prokázána (viz údaje o prokázaných ekonomických vazbách – str. 86 usnesení), **kdy je možno tuto míru vazeb označit zřejmě za ekonomickou závislost** a kdy plně odpovídá hodnocení ekonomické integrace menšího podniku s velkým, k čemuž ostatně po uplynutí doby udržitelnosti projektu (5 let) také došlo i formálně (firma se „vrátila“ do koncernu).

Otázka rozděleného (odděleného) vlastnictví – jakkoli je otázkou jen formální a státní zástupce z ní vychází jako z předpokladu – je v této věci pak irelevantní - viz rozsudek Evropského soudního dvora C-91/01 Italy v *Commission* (Solar Tech). Naopak hledisko ekonomického znevýhodnění pro hodnocení takové firmy (podniku) jakožto MSP je klíčové, neboť podpora fondů EU má do jisté míry suspendovat ono znevýhodnění například v přístupu ke kapitálu, úvěrům anebo umožnit v důsledku realizovaného projektu přístup například k zakázkám.

Nutno podtrhnout, že i dozorový **státní zástupce dospěl k jednoznačnému závěru o účelovosti vyvedení dotčené firmy z koncernu**. Daný postup odpovídá požadavku, aby hodnocení malých a středních podniků vždy vylučovalo formálně právní konstrukce založené na fiktivních převodech akcií či použití rodinných příslušníků jako vlastníků za účelem zakrytí skutečné ekonomické reality daného podniku.

Právě ve světle vyjasnění smyslu, resp. účelu podpory směřované na malé a střední podniky a vymezení fakticit obchodních (hospodářských), ale i jiných vazeb **je třeba vnímat celou kauzu Čapí hnízdo**. Jednoduše řečeno, formalistická argumentace, jejíž cestou se vydává dozorový státní zástupce v závěrech svého odůvodnění, může být z formálního ohledu zajímavým exkurzem, nicméně také svádí na scestí, kdy v důsledku užitého formalismu je přehlédnut smysl aplikovaných ustanovení (teleologický výklad). Těžiště úvah státního zástupce pak akcentuje formální aspekt důkazů (předložených především obviněnými) od materiálního nazírání na ně v jejich souhrnu vč. otázky posouzení hledisek vymezení MSP.

Podle třetího pododstavce čl. 3 odst. 3 Doporučení, které státní zástupce opakovaně cituje, se **za propojené podniky**, které splňují ostatní podmínky, považují podniky pouze tehdy, pokud svou činnost nebo část své činnosti **vykonávají na stejném relevantním trhu nebo na sousedních** trzích. Jak státní zástupce uvádí, v daném případě prý není možné zodpovědným způsobem stanovit stejný relevantní trh nebo sousední trhy, na nichž vykonávaly svoji činnosti společnosti v období od přípravy žádosti o poskytnutí dotace až do rozhodnutí o poskytnutí či do uzavření smlouvy o poskytnutí dotace.

Takový závěr státního zástupce však stojí v ostrém rozporu s hodnocením MSP, které provádí Evropský soudní dvůr a konstantně z něj vychází: „pokud právně odlišné fyzické nebo právnické osoby tvoří ekonomickou jednotku, je třeba s nimi nakládat jako s jedním podnikem ve vztahu k použití pravidel Společenství o hospodářské soutěži“ (viz rozsudek ESD Hydrotherm, 170/83, bod 11, a obdobně rozsudek *DSG v. Komise*, T-234/95, bod 124 či na rozsudek ve věci *Pollmeier Malchov GmbH & Co. KG v. Commission* T-137/02, v němž byl jednoznačně také *podán výklad kritéria nezávislosti*). Jinými slovy otázka výkonu činnosti na stejném relevantním či sousedním trhu je v takovém případě irelevantní.

Státní zástupce provedl sám právní úvahu nad interpretací č. 3 odst. 3. přílohy Doporučení Evropské Komise k malým a středním podnikům, které stanovuje, že malým/středním podnikem není ten, který je personálně propojen s velkým podnikem. **Přitom i v trestním řízení je možné požádat o výklad předběžné otázky Evropský soudní dvůr**. Dovolujeme si vyslovit úvahu, že vzhledem k tomu, že Evropský soudní dvůr již podobnou situaci interpretoval ve věci *HaTeFo GmbH v Finanzamt Haldensleben, C 110/13*, lze se důvodně domnívat, že by konstatoval, že i na přelomu let 2007/2008 bylo nepochybné, jak interpretovat dané ustanovení čl. 3. odst. 3 přílohy Doporučení.

Společnost Farma Čapí hnízdo ovšem **nesplnila dále také podmínku dvouleté praxe** pro poskytnutí dotace při výkonu činnosti, neboť ve skutečnosti neměla prakticky žádnou podnikatelskou historii (přestože to byla jedna z podmínek poskytnutí dotace!). Dovozování výkonu činnosti na trzích jen z obchodního rejstříku přitom považoval dozorový státní zástupce za nepřijatelné. Podle opakovaně citovaného Doporučení je kladen požadavek právě na **faktický výkon**, o němž je v případě účelově založené a nově vzniklé společnosti z povahy věci nesmyslné hovořit. Ačkoli dané pochybení jde k tíži orgánu, který o poskytnutí dotace

rozhodl (Úřad Regionální rady regionu soudržnosti Střední Čechy), je vhodné jej zde v rámci hodnocení výkonu činnosti farmy Čapí hnízdo podtrhnout.²

Stejně tak lze odkázat na to, že v usnesení je uváděna celá řada skutečností, které potvrzují podezření o provázání farmy Čapí hnízdo na koncern Agrofert (str. 85), kdy dokonce státní zástupce konstatuje, že „*personální propojení mezi uvedenými společnostmi bylo zjištěno ve více směrech.*“ Rovněž dozorový státní zástupce souhlasí s hodnocením, že Ing. Andrej Babiš měl nesporný vliv v šetřeném případě od samého počátku, neboť k tomu byly provedeny příslušné důkazy, ovšem navzdory tomu jakékoli trestněprávní zhodnocení tohoto vlivu v usnesení absentuje s poukazem, že státní zástupce vychází z „*doložených tvrzení*“ (rozuměj výpovědi). Uvedené výpovědi však v usnesení zůstávají začerněné.

Stylistická a systematická nekoherentnost usnesení

Tím, že podle dozorového státního zástupce nebylo možné prokázat, že společnost **Farma Čapí hnízdo** nebyla v uvedené době **nezávislým podnikem splňujícím definici malého a středního podniku**, **nebyl naplněn jeden ze znaků trestných činů, pro které byli obvinění stíháni**; proto **muselo být jejich trestní stíhání zastaveno**. **O přijatelnosti tohoto závěru je však nutno vyslovit významné pochybnosti**, a to i s ohledem na skutečnost, na niž musíme upozornit, a to **vnitřní stylistickou nekonzistentnost usnesení**. **Celé pasáže odůvodnění shora uvedeného usnesení se totiž jeví, jako by měly původně sloužit jako základ argumentace pro odůvodnění žalovaného skutku v obžalobě**. Jinými slovy při opačně formulovaném závěru usnesení by prakticky celý jeho text, až na závěrečné sentence, bez významných obtíží uneslo odlišný výrok, resp. postup dozorového státního zástupce, tj. vznesení obžaloby. Již z tohoto důvodu usnesení ztrácí na přesvědčivosti svých závěrů.

Partie, ve kterých státní zástupce vyvozuje z těchto zjištění zcela odlišné závěry, pak z hlediska přesvědčivosti působí velmi překvapivě a nejsou podle našeho přesvědčení ani příliš srozumitelné. V důsledku toho (a při absenci znalosti celého usnesení) se pak s odůvodněním usnesení obtížně polemizuje. Jakkoli jde o významně subjektivní a tím i do značné míry spekulativní tvrzení, trváme na tom, že struktura a výstavba odůvodnění závěru uvedenému v předchozím odstavci silně nasvědčují. I kdyby tomu tak nebylo, v každém případě tím trpí přehlednost argumentace.

Úvahy k hodnocení důkazů

Třebaže autoři neměli přístup do spisu, ani možnost seznámit se s celým odůvodněním usnesení, i v případě hodnocení důkazů vyvstává otázka preferencí svědeckých výpovědí před jinými důkazy (selektivnost). Markantní je to např. v situaci, kdy státní zástupce akceptuje tvrzení obviněných ohledně akcionářské struktury, přestože je zjevné, že šlo pouze o formální krok.³ Vlastnictví akcií je přitom podle státního zástupce podstatné pro posouzení,

² https://www.irozhlaz.cz/zpravy-domov/kauza-capi-hnizdo-andrej-babis-marek-kupsa-karel-mojzisek-rop-stredni-cechy_1909220600_aje?fbclid=IwAR2oLkBKpcGNJjUUYkOIK_365rsckqi-g0DPteL60bDch_fEMXS7hcg-2U

³ Obviněným tak prospívá, že díky využití institutu akcií na majitele vytvořili nepřehlednou situaci, kdy dle státního zástupce nebylo doložitelné, kdo je v daný okamžik akcionářem, neboť za akcionáře jsou považovány osoby, které akcie drží.

zda společnost splňovala definici MSP v závislosti na tom, zda byla nezávislým podnikem či podnikem propojeným nebo partnerským.

Selektivnost se projevuje tím, že **jiným svědeckým výpovědím, které hovoří o Babišově průběžně uplatňovaném vlivu**, nebyla přičtena taková váha jako důkazům opačným, přičemž **zdůvodnění, jak byly tyto vzájemně rozporné důkazy vyhodnoceny či proč byly upřednostněny jen určité důkazy, absentuje**. Při zohlednění těchto provedených důkazů se jeví závěr, že Ing. Andrej Babiš byl reálným vlastníkem akcií farmy Čapí hnízdo a působil na její řízení a chod v době údajného páchání trestné činnosti, jako logický a akceptovatelný.

V této souvislosti je také na místě vyjádřit obavu, že při podobném způsobu posuzování kauz, ve kterých figurují tzv. bílí koně, by trestná činnost s jejich zapojením byla jen velmi obtížně postižitelná.⁴

Údaje ve smyslu § 212 trestního zákoníku

Pochybnost je možné vyjádřit také ohledně teze státního zástupce v odůvodnění, podle které část údajů nepovažoval za údaje obsažené v žádosti o poskytnutí dotace ve smyslu § 212 odst. 1 tr. zákoníku, protože sám poskytovatel dotace tyto údaje nepovažoval za podstatné či natolik závažné, aby s nimi spojoval otázku, zda poskytne požadovanou dotaci, či nikoliv. Za pravdivost předložených informací v žádosti o veřejné prostředky musí nést vždy odpovědnost ten, kdo žádá o tyto prostředky, a to v úplnosti. Možnost označit určité poskytnuté informace za nerelevantní pro osud žádostí (opět se nabízí otázka selektivnosti) je zásadně sporná.

Trestný čin poškozování finančních zájmů Evropských společenství

Pokud jde o otázku, zda mohl být jednáním obviněných spáchán trestný čin poškozování finančních zájmů Evropské unie podle § 260 odst. 1, eventuálně trestný čin poškozování finančních zájmů Evropských společenství podle § 129a odst. 1 trestního zákona účinného od 1.7.2008, státní zástupce dospěl k závěru, že v takovém případě není možné tuto skutkovou podstatu s ohledem na její vyjádření v trestním zákoně aplikovat, autoři však takové vyhodnocení považují za sporné. Je sice skutečností, že projekt Čapí hnízdo byl zaevidován a předán Úřadu Regionální rady regionu soudržnosti Střední Čechy už na konci února 2008, k podpisu smlouvy o poskytnutí dotace (jejíž přílohou bylo problematické Prohlášení!) ale došlo až po 1.7.2008, kdy nabyl účinnosti § 129a. Jakoukoli pochybnost v tomto směru by měl odstranit soud.

Zamlčení podstatných údajů

Vzhledem k souvislostem celé kauzy pak autoři vznášejí otázku, zda **naopak nebyly zamlčeny podstatné údaje**, např. zamlčení vazby na koncern Agrofert, ale i další souvislosti, prokázané v dosavadním vyšetřování. **To je jedna z forem jednání, kterou lze trestný čin spáchat** (viz zvažovaný dotační podvod např. § 212 odst. 1 tr. zákoníku: „Kdo v žádosti o poskytnutí dotace, subvence nebo návratné finanční výpomoci nebo příspěvku uvede nepravdivé nebo

⁴ <https://neovlivni.cz/predvolebni-zprava-o-dotacich-tisicovky-capich-hnizd/?fbclid=IwAR2O3Zrbcr4cM3nIF2cYagg9A96ebNYQCddtJB9kC5DHnLJuX7AoQb4W9c>

hrubě zkrácené údaje nebo podstatné údaje zamlčí, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta nebo zákazem činnosti.“).

Rozpory mezi svědectvími pracovníků banky a dokumentací banky

Zarážející jsou také svědectví pracovníků banky, která jsou s dokumentací, která vyjadřovala výrazně provázanější vztah mezi skupinou Agrofert a společností Farma Čapí hnízdo, rozporná. Hodnocení tohoto klíčového rozporu přitom státní zástupce věnuje až nepochopitelně málo prostoru. **Pokud má být až následným svědectvím pracovníků banky „vyloučena pravdivost záznamů uvedených v materiálech banky o tom, že společností Agrofert a Farmy Čapí hnízdo byly v době projednávání žádostí o poskytnutí úvěru pro společnost Čapí hnízdo či v následné době čerpání úvěrů a jejich splácení v postavení mateřské a dceřiné společnosti“**, pak by obecnou aplikací takového postupu (tj. následnou výpovědí bankovních úředníků) bylo možno takřka vždy „přebít“ písemné materiály vyhotovované bankou v době rozhodování o poskytnutí bankovní záruky nebo například úvěru. Mimochodem tyto záznamy jsou podstatné pro prověření postupů bank ze strany dohledové instituce – Českou národní bankou (viz § 25 an. zákona č. 21/1992, o bankách, v pozdějším znění) a autoři tohoto posouzení mají za to, že ČNB by s takovou interpretací možného jednoduchého „překlenutí“ písemných záznamů banky výpovědí jejich úředníků zásadně polemizovala. Stejně tak takový postup banky vyvolává zásadní otázky pohledem zákona č. 253/2008 Sb., **o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, která je podle § 2 odst. 1 písm. a) tzv. povinnou osobu k podávání zákonem stanovených oznámení.**

Další otazníky nad postupem státního zástupce

Nelze přehlížet ani v komentáři k trestnímu řádu vyjádřený názor, podle kterého pokud se jedná o skutek, ohledně něhož doposud neexistuje přílehlavá judikatura, měl by státní zástupce obžalobu podat, pokud lze relevantně argumentovat ve prospěch závěru, že žalované jednání je trestné,⁵ což se evidentně nabízí v šetřeném případě.

V této souvislosti je možné zmínit ještě jednu výtku, kdy podle komentáře k trestnímu řádu musí být jednoznačně prokázáno, že skutek nenaplnuje znaky žádného trestného činu, nejen trestných činů, které byly uvedeny v usnesení o zahájení trestního stíhání.⁶ Tyto úvahy však v odůvodnění dozorového státního zástupce usnesení opět chybí.

Zároveň lze uvést, že obvinění své jednání realizovali s cílem získat evropskou dotaci a také s cílem zastřít skutečné vazby mezi dotčenými osobami (firmami, ale i fyzickými osobami). Nelze nevyslovit hypotézu, že tak činili z důvodu, že si protiprávnosti byli vědomi. Nabízí se pak trestněprávní závěr ohledně skutkového omylu (§ 18 tr. zákoníku).

Politicko-právní souvislosti

⁵ DRAŠTÍK, A., FENYK, J. a kol. Trestní řád. Komentář. I. díl. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2017, s. 1322.

⁶ DRAŠTÍK, A., FENYK, J. a kol. Trestní řád. Komentář. I. díl. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2017, s. 1277.

Ve světle uvedeného je možné vyjádřit obavu, že důsledky akceptace zastavení trestního stíhání v této věci mohou být značné, a to nejen dovnitř České republiky, ale i navenek – ve vztahu k orgánům Evropské unie. S ohledem na výše uvedené je na místě obava, že pro laickou veřejnost je odůvodnění usnesení nesrozumitelné a bude vnímáno jako nespravedlivé, když nepřesvědčivě zdůvodněný a v mnoha ohledech nesrozumitelný postup státního zástupce ohrožuje jednu ze základních ústavních hodnot demokratického právního státu, princip rovnosti před zákonem.

Hovořit lze také o hrozbě, kterou by přijetí výkladu znamenalo ve vztahu k evropským institucím, pro které je nepostižitelnost takto problematických jednání patrně jen velmi těžko akceptovatelná. Škody, které si kvůli tomu např. při formulaci příští podoby evropské regionální politiky, k jejímuž projednávání v současnosti na evropské úrovni dochází, připíše Česká republika, mohou být bez přehánění nedozírné. Postup českých justičních orgánů nesledují bedlivě pouze česká média či veřejnost v naší zemi, ale také unijní instituce, které rovněž nepochybně budou vyhodnocovat přesvědčivost výsledku šetření českých orgánů.

SOUHRN OTÁZEK

- 1. Proč je upřednostňováno formální pojetí kritérií malého a středního podniku (MSP) oproti hlediskům materiálním, tzn. posouzení reálné znevýhodněnosti farmy Čapí hnízdo na trhu?**
- 2. Proč nebylo možno označit míru vazeb mezi farmou Čapí hnízdo a koncernem za ekonomickou závislost, když podle provedených důkazů jejich vztah zjevně odpovídá hodnocení ekonomické integrace menšího podniku s velkým, a to s přihlédnutím k argumentaci státního zástupce, že „*personální propojení mezi uvedenými společnostmi bylo zjištěno ve více směrech*“ a závěru, že Ing. Andrej Babiš měl nesporný vliv v šetřeném případě od samého počátku? Dále také proč je akceptováno tvrzení obviněných ohledně akcionářské struktury, jež sami cíleně zastřeli se záměrem zastřít skutečného vlastníka akcií, přestože je zjevné, že šlo pouze o formální krok?**
- 3. Je-li na místě hovořit o ekonomické integraci malého podniku s velkým, kdy o účelovosti vyvedení firmy z koncernu je také státní zástupce přesvědčen, proč není vyzdvihnuto, že v takovém případě je irelevantní, kdo oba podniky vlastní (rozsudek Evropského soudního dvora C-91/01 *Italy v Commission - Solar Tech*).**
- 4. Je skutečně bez vlivu na závěr o trestnosti v daném případě zjištění ohledně fiktivních převodů akcií či použití rodinných příslušníků jako vlastníků za účelem zakrytí skutečné ekonomické reality daného podniku?**
- 5. Jak bylo zhodnoceno, že společnost Farma Čapí hnízdo nesplnila také podmínku dvouleté praxe pro poskytnutí dotace při výkonu činnosti, neboť ve skutečnosti neměla prakticky žádnou podnikatelskou historii, a kdy podle Doporučení Komise je kladen požadavek právě na fakticitu výkonu podnikání?**
- 6. Byl text usnesení psán od samého počátku pro účely zastavení trestního stíhání, když stylisticky a svou strukturou se zdá být textem pro podání obžaloby?**
- 7. Skutečně jednání obviněných v podobě podpisu smlouvy o poskytnutí dotace, jejíž přílohou bylo problematické Prohlášení, nenaplnilo skutkovou podstatu trestného činu poškození finančních zájmů Evropské unie podle § 260 odst. 1 tr. zákoníku, event. trestného činu poškozování finančních zájmů Evropských společenství podle § 129a odst. 1 trestního zákona účinného od 1. 7. 2008?**
- 8. Nebyly obviněnými osobami či některými z nich zamlčeny podstatné údaje při získávání dotace, což je jedna z forem jednání, kterou lze trestný čin spáchat?**
- 9. Lze část údajů poskytnutých v žádosti o dotaci vyjmout z vymezení skutkové podstaty trestného činu ve smyslu § 212 odst. 1 tr. zákoníku a nezhodnotit je?**
- 10. Je skutečně opodstatněné, aby následné svědectví bankovních úředníků v rámci trestního řízení vyloučilo pravdivost záznamů uvedených v materiálech banky při sjednávání bankovního úvěru?**
- 11. Nebyl tímto rozhodnutím státního zástupce vytvořen nebezpečný precedens ve vztahu k čerpání prostředků EU pro budoucí období a umělé vytváření malých a středních podniků či pro akcentaci posuzování formálních kritérií před faktickými vztahy, vazbami a souvislostmi?**

ZÁVĚR

Shora uvedené otázky a pochybnosti jsou podle našeho názoru relevantní pro posouzení postupem podle § 174a odst. 1 trestního řádu, netvrdíme ovšem, že jsou všechny opodstatněné a správné (i vzhledem k faktu začernění téměř 50% textu usnesení). Máme však za to, že z usnesení dozorového státního zástupce o zastavení trestního stíhání v kauze Čapí hnízdo vyvstává takové množství pochybností a zůstává v něm tolik otevřených otázek, že lze oprávněně hovořit o zátěži, spočívající až ve vadách usnesení.⁷ Nyní je na Nejvyšším státním zástupci, aby předmětné usnesení pečlivě zhodnotil a jakékoli pochybnosti přesvědčivě vyvrátil. Jen tak může být naplněna důvěra občanů v řádný postup soustavy státního zastupitelství v takto významném a širokou veřejností sledovaném případě.

V Praze dne 26.9.2019

JUDr. Stanislav Polčák
advokát

Mgr. Leo Steiner
odborník na evropské fondy

⁷ Je pravdou, že ne každé vadné rozhodnutí musí být tímto postupem zrušeno a že rozhodující bude povaha a závažnost zjištěných nezákonností. Podle autorů posudku je nicméně v tomto případě počet zjištěných nedostatků (a stejně tak jejich závažnost) značný. (DRAŠTÍK, A., FENYK, J. a kol. Trestní řád. Komentář. I. díl. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2017, s. 1300.)